

ARGUMENTY PRZEMAWIAJĄCE ZA UTRZYMANIEM KOMITETÓW NAUKOWYCH PAN

Zwracamy się z prośbą o utrzymanie obecnej formy Komitetów Naukowych PAN, które odgrywają kluczową rolę w rozwoju, promocji i integracji polskiej nauki. Wprowadzenie zmian proponowanych w projekcie ustawy o Polskiej Akademii Nauk osłabiłoby demokratyczne fundamenty, tradycje oraz skuteczność tych ciał, co negatywnie wpłynie na cały system naukowy w Polsce. Utrzymanie Komitetów Naukowych PAN jest nie tylko kluczowe dla dalszego rozwoju nauki w Polsce, lecz także dla wzmacniania innowacji, doradztwa w polityce publicznej, interdyscyplinarnego podejścia do problemów, obronności narodowej, edukacji publicznej oraz budowania międzynarodowej współpracy. Komitety te mogą w istotny sposób przyczyniać się do realizacji strategicznych celów (nie tylko polityki naukowej) Polski w XXI wieku przyczyniając się do budowania bardziej odpornego na kryzysy i sprawiedliwego społeczeństwa.

1. Długowieczność i tradycja

Komitety Naukowe PAN istnieją od ponad 70 lat, stanowiąc fundamentalną część polskiego krajobrazu naukowego. Likwidacja tych ciał zniszczy wieloletnią tradycję i osiągnięcia, które przyczyniły się do rozwoju nauki w Polsce.

2. Demokratyczny wybór członków i reprezentacja środowiska naukowego

Członkowie Komitetów Naukowych są wybierani w powszechnych, demokratycznych wyborach, co zapewnia reprezentację i środowiskową legitymizację tych ciał. Wybory do Komitetów Naukowych angażują blisko 10 tysięcy samodzielnych pracowników nauki, co zapewnia szeroką reprezentację różnych dziedzin nauki i zainteresowań badawczych. Obecna propozycja wprowadzenia członków delegowanych podważa zasadę demokracji i (zwłaszcza w czasach zawirowań) przyczyni się do upolitycznienia nauki.

3. Rola integracyjna

Komitety Naukowe pełnią kluczową rolę w integracji środowiska naukowego, umożliwiając wymianę wiedzy, doświadczeń i współpracę między różnymi dyscyplinami naukowymi, jednostkami i generacjami.

4. Promocja, rozwój nauki w wspieranie innowacyjnych i kluczowych dla przyszłości badań

Dzięki swojej działalności Komitety Naukowe przyczyniają się do promocji nauki, organizując konferencje, seminaria i publikując wyniki badań. Komitety Naukowe pełnią kluczową rolę w inicjowaniu i wspieraniu badań, które prowadzą do innowacji w różnych dziedzinach badań naukowych. Promując szybko rozwijające się badania transdyscyplinarne, zintegrowane w celu realizacji wspólnych zadań naukowych Komitety Naukowe mogą odegrać kluczową rolę w prowadzeniu, koordynacji i promowaniu badań w kilku kluczowych dla przyszłości obszarach, m.in.: badań nad sztuczną inteligencją i robotyką, transformacji cyfrowej i nauki o danych (*big data*), badań kosmicznych i eksploracji kosmosu, rozwoju technologii zrównoważonego rozwoju, innowacyjnych podejść do zdrowia publicznego i tworzenia inteligentnych miast przyszłości oraz badań dotyczących zarządzania kryzysami i budowania społecznej rezyliencji. Takie działania Komitetów są niezbędne dla utrzymania konkurencyjności Polski na globalnym rynku naukowym. Likwidacja Komitetów osłabi te działania i wpłynie negatywnie na rozwój nauki w Polsce.

5. Współpraca międzynarodowa

Komitety Naukowe PAN współpracują z międzynarodowymi organizacjami naukowymi, co przyczynia się do wymiany wiedzy i podniesienia prestiżu polskiej nauki na arenie międzynarodowej. Likwidacja lub ograniczenie ich działalności może osłabić te relacje.

6. Zachowanie ciągłości i stabilności

W obecnej trudnej sytuacji politycznej – zarówno wewnętrznej (podziały polityczne), i zewnętrznej (wojna w Ukrainie), unieważnienie wyborów do Komitetów Naukowych przeprowadzonych w ubiegłym roku wprowadza chaos i niepewność w środowisku naukowym. Nie jest to pożądana sytuacja, kiedy potrzebne są działania konsolidujące środowisko naukowe, wspierające status wiedzy naukowej i naukowców w społeczeństwie. Kontynuacja obecnego systemu zapewnia stabilność i ciągłość w zarządzaniu nauką.

7. Specjalizacja, kompetencje i doradztwo

Członkowie Komitetów Naukowych są ekspertami w swoich dziedzinach, co gwarantuje wysoką jakość podejmowanych decyzji i rekomendacji. Komitety Naukowe oferują niezależne, obiektywne analizy i porady dotyczące polityki publicznej, co jest nieocenione w kształtowaniu skutecznych i efektywnych strategii narodowych. Delegowanie członków spoza wybranych w demokratycznych wyborach może obniżyć poziom specjalizacji i kompetencji.

8. Wsparcie młodych naukowców

Komitety Naukowe odgrywają istotną rolę w wspieraniu młodych naukowców, oferując mentorstwo, współpracę w ramach realizowanych projektów badawczych i platformę do prezentacji badań. Likwidacja tych struktur może znacząco utrudnić rozwój kariery młodych badaczy i negatywnie wpłynąć na relacje międzypokoleniowe.

9. Promowanie etyki i odpowiedzialności w nauce

Komitety Naukowe pełnią kluczową rolę w promowaniu etycznych standardów i odpowiedzialności w badaniach naukowych, co jest niezbędne dla zapewnienia rzetelności i wiarygodności wyników badań. Konsultacje w tworzeniu, wprowadzaniu i promowaniu kodeksów etycznych i standardów dobrych praktyk naukowych jest ważnym elementem ich działalności.

10. Inkluzywność i równość w nauce

Komitety Naukowe praktykują i promują inkluzywność i równość w nauce, wspierając różnorodność i zapewniając równy dostęp do możliwości prowadzenia badań i promowania ich wyników dla badaczy bez względu na różnicujące ich cechy (płeć, wiek, pochodzenie, itd.). Wzmacnianie równości w nauce przyczynia się nie tylko do wypracowywania sprawiedliwości epistemicznej, lecz także do bardziej sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju nauki.

11. Konsultacje społeczne i transparentność

Komitety Naukowe działają w sposób transparentny i otwarty na konsultacje społeczne, co umożliwia szeroką debatę i włączanie różnych punktów widzenia w proces decyzyjny. Nowa propozycja ustawy może ograniczyć tę transparentność i dostęp do procesów decyzyjnych.

12. Zwiększenie świadomości publicznej i edukacji

Komitety Naukowe przyczyniają się do zwiększania świadomości publicznej na temat nauki i technologii, co jest kluczowe dla rozwijania społeczeństwa opartego na wiedzy. Komitety prowadzą liczne inicjatywy edukacyjne i programy mające na celu popularyzację nauki i techniki wśród społeczeństwa, co jest równie ważne dla PAN w kontekście edukacji i zaangażowania społecznego.

Zwracając się z prośbą o utrzymanie obecnej formy Komitetów Naukowych PAN jesteśmy przekonani, że Komitety mają przyszłość i mogą odegrać innowacyjną i kluczową rolę planując wdrożenie różnych

awangardowych inicjatyw, jak m.in. laboratoria kreatywności i innowacji (tworzenie przestrzeni dedykowanych do transdyscyplinowych eksperymentów i współpracy, gdzie naukowcy, inżynierowie, artyści i przedsiębiorcy mogliby wspólnie pracować nad nowatorskimi projektami), współpraca przy tworzeniu zintegrowanych systemów sztucznej Inteligencji do analizy *big data*, współpraca i wsparcie naukowe w tworzeniu bionicznych laboratoriów i badań nad interfejsami człowiek-maszyna (zastosowania w medycynie i wojskowości), wspieranie i promowanie społecznościowych projektów naukowych, nauki obywatelskiej, co może przyczynić się do zwiększenia zainteresowania nauką w społeczeństwie, jej promowania na poziomie lokalnym wraz z możliwością wprowadzenia prototypów rozwiązań technologicznych i społecznych. W tego typu działaniach Komitety Naukowe mogą zarówno odgrywać rolę centrów badań i innowacji, jak i stać się ważnymi aktorami w rozwiązywaniu globalnych problemów na poziomie lokalnym.